

АНОТАЦІЯ

Сосула О. О. Цивільно-правові способи розпорядження корпоративними правами. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі права за спеціальністю 081 «Право». – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою з'ясування правових форм розпорядження корпоративними правами у внутрішньокорпоративному і зовнішньокорпоративному обороті та необхідності розробки рекомендацій щодо удосконалення нормативної бази регулювання корпоративних відносин та правозастосувальної практики.

Розділ I «Загальнотеоретична характеристика регулювання корпоративних прав» складається з двох підрозділів і присвячений з'ясуванню поняття корпоративних прав та їх правової природи. Проаналізовано джерельну базу регулювання корпоративних відносин, наукові погляди на сутність корпоративних прав. Розроблено класифікацію корпоративних прав та звернуто увагу на відмінності в правовому режимі майнових і немайнових (організаційних) корпоративних прав.

Розділ II «Особливості правового режиму майнових та немайнових (організаційних) корпоративних прав у динаміці цивільного обороту» складається з двох підрозділів. У ньому досліджено особливості правового режиму майнових корпоративних прав, продиференційовано суб'єктивні правомочності, які становлять зміст майнового корпоративного права. Розглянуто їх сутність крізь призму об'єктів цивільних правовідносин у статичній та динамічній цивільного обороту. Виокремлено особливості правового режиму немайнових (організаційних) корпоративних прав. Охарактеризовано їх значення для реалізації майнових корпоративних прав. Встановлено перелік

немайнових корпоративних прав, які можуть бути об'єктом внутрішньокорпоративного та зовнішньокорпоративного оборотів.

Розділ III «Цивільно-правові форми реалізації права на розпорядження корпоративними правами» містить три підрозділи. Проаналізовано сутність та зміст корпоративного договору як нової форми, передбаченої законодавством для реалізації правомочності розпорядження корпоративними правами.

Приділено увагу характеристиці предмета корпоративного договору. На основі аналізу різноманітних наукових поглядів щодо розуміння суті корпоративного договору та його умов обґрунтовано авторську позицію щодо місця корпоративного договору в системі цивільно-правових договорів. Встановлено, що на основі корпоративного договору може відбуватися розпорядження майновими та немайновими корпоративними правами. Проаналізовано інші види договорів (правочинів) розпорядчого характеру, за допомогою яких можуть передаватися корпоративні права або окремі правомочності, що становлять їхній зміст. Виокремлено договори (правочини), які є правовою формою передачі винятково немайнових корпоративних прав та їх значення для реалізації суб'єктивних майнових корпоративних прав.

Дисертаційна робота є одним із перших в Україні комплексних досліджень проблем цивільно-правових відносин щодо розпорядження корпоративними правами. У результаті дослідження сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків і пропозицій, спрямованих на удосконалення цивільно-правових форм опосередкування обороту корпоративних прав, зокрема:

Вперше: 1) запропоновано авторське визначення поняття корпоративного права як об'єкта цивільно-правового обороту, зміст якого становлять майнові та немайнові (організаційні) правомочності. Майновій складовій властиві два компоненти: зобов'язально-правовий та речово-правовий. Їх здійснення пов'язується з участю в статутному капіталі юридичної особи. Організаційні правомочності спрямовані на реалізацію майнових корпоративних прав шляхом здійснення розпорядчих правочинів та контролю за діяльністю корпоративної

структури; 2) визначено, що зміст суб'єктивного корпоративного права становлять: а) право на дію, що охоплює організаційні правомочності; б) право майнової вимоги, що відповідає майновим правомочностям; в) право на захист у разі порушення суб'єктивних корпоративних прав; 3) доведено, що оборотоздатність майнових корпоративних прав вказує на їх здатність бути об'єктом цивільних правовідносин. Для характеристики корпоративних прав як об'єктів цивільного обороту мають значення такі критерії: а) правовий зв'язок зі суб'єктом корпоративних відносин; б) можливість відокремлення від суб'єкта корпоративних відносин; 4) вказано, що необхідно розрізняти термін «відчуження майнових прав» та «передання корпоративних правомочностей». Термін «відчуження» варто розуміти як волевиявлення, спрямоване на визначення юридичної долі корпоративного права як об'єкта цивільних правовідносин шляхом передання його у власність іншій особі. Переданням окремих правомочностей на підставі розпорядчого правочину передаються тимчасово певні повноваження майнового і немайнового характеру, не припиняючи суб'єктивне корпоративне право загалом; 5) встановлено, що правовою формою розпорядження корпоративними правами є корпоративний договір та розпорядчі правочини. За правовою природою корпоративний договір тяжіє до договорів про спільну інвестиційну діяльність. Предметом такого договору є дії з передання корпоративних прав або окремих правомочностей іншій особі – стороні договору або корпорації; б) запропоновано класифікацію договорів і правочинів залежно від виду та обсягу правомочностей, що передаються на основі волевиявлення суб'єкта корпоративних відносин.

Удосконалено: 1) дефініцію майнового корпоративного права, безтілесна природа якої не дає змоги провести її передання як речі в натурі. Об'єктом передання будуть повноваження майнового характеру, які переходять до набувача; 2) розуміння правової природи немайнових (організаційних) корпоративних прав та їх ролі в реалізації майнових суб'єктивних корпоративних прав; 3) поняття способу і меж здійснення корпоративних

повноважень. Обмеження можуть встановлюватися установчими документами корпорації або локальними актами, прийнятими органами корпорації відповідно до своїх повноважень або загальними зборами учасників корпорації; 4) визначення майнової складової корпоративного права, яку характеризують такі ознаки: а) належать суб'єкту, частка якого визначена в статутному капіталі юридичної особи; б) майнові корпоративні права виникають стосовно корпоративної господарської структури; в) здійснення корпоративних прав пов'язане з участю в статутному капіталі юридичної особи корпоративного типу; 5) поняття корпорації, під якою варто розуміти юридичну особу, статутний капітал якої поділений на частки або становить частку, належну одному засновнику, створену з метою одержання прибутку (доходу) з подальшим розподілом його між засновниками (учасниками) у вигляді дивідендів та управління якої відбувається на корпоративних засадах пропорційно до розміру частки в статутному капіталі.

Набули подальшого розвитку: 1) концепція поділу суб'єктивних корпоративних прав на майнові та немайнові (організаційні); 2) розуміння змісту суб'єктивного корпоративного права; 3) положення про особливості зовнішньокорпоративного і внутрішньокорпоративного обороту корпоративних правомочностей як об'єктів цивільних прав; 4) положення щодо з'ясування переліку істотних умов, які становлять зміст корпоративного договору. Результати дисертаційної роботи можуть бути використані при подальшому дослідженні правових форм розпорядження корпоративними правами; удосконаленні корпоративного законодавства; при розробці установчих документів юридичних осіб корпоративного типу; вирішенні корпоративних спорів; при підготовці навчально-методичних посібників і підручників, для проведення лекційних та семінарських занять з навчальної дисципліни «Цивільне право України», «Правове регулювання інвестиційної діяльності», «Корпоративне право» та науково-практичних коментарів до законів, які регулюють корпоративні відносини.

Ключові слова: корпоративний договір, розпорядчий правочин, майнові корпоративні права, немайнові корпоративні права, оборотоздатність корпоративних прав, корпорація.

Список публікацій здобувача за темою дисертації:

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Сосула О.О. Правова природа корпоративних прав. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* №889, серія: юридичні науки, випуск 17. Львів, 2018. С. 100-105.
2. Сосула О.О. Законодавче регулювання корпоративного договору в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2020. №7 (293). С. 56-61.
3. Сосула О.О. Оборотоздатність немайнових (організаційних) корпоративних прав. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск №4. Тернопіль, 2020. С. 77-89.
4. Сосула О.О. Зміст корпоративного договору: цивільно-правовий аспект. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. №4(32), 2020. Р. 177-184.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Сосула О.О. Майнова складова корпоративних прав. *Збірник наукових праць за матеріалами XVI міжнародної науково-практичної конференції «Корпоративне право України та країн Європейського союзу: новели законодавства» Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»* - С. 153-157.
2. Сосула О.О. Поняття корпорацій як суб'єкта цивільних правовідносин. *Збірник наукових праць за матеріалами XVII міжнародної науково-практичної конференції «Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн*

Європейського Союзу» Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» - С.201-206.

3. Сосула О.О. *Форми корпоративних договорів за законодавством України. Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 26-27 червня 2020 року, 2020. С.55-60.*
4. Сосула, О. *Корпоративні права як об'єкт цивільного обороту. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні:: Матеріали XXV звіт. наук.-практ. конф., 7-8 лют. 2019 р. / ЛНУ ім. І. Франка. Юрид. фак-т; голов. ред. В. М. Бурдін. - Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2019. - Ч. 1 Додаток. - С. 39-41.*

ANNOTATION

Sosula O.O. Civil law ways of disposing corporate rights. – Qualifying scientific work published as a manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Law in specialty 081 “Law”. – Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2021.

The relevance of the research topic is due to the need to clarify the legal forms of corporate rights in intra-corporate and external corporate turnover and the need to develop recommendations for improving the regulatory framework for corporate relations and law enforcement practices.

Section I "General Theoretical Characteristics of Corporate Rights Regulation" consists of two sections and is devoted to clarifying the concept of corporate rights and their legal nature. The source base of corporate relations regulation, scientific views on the essence of corporate rights was analyzed. The classification of corporate rights is developed and attention is paid to differences in the legal regime of property and non-property (organizational) corporate rights.

Section II "Peculiarities of the legal regime of property and non-property (organizational) corporate rights in the dynamics of civil turnover" consists of two sections. It explores the features of the legal regime of property corporate rights, differentiates the subjective powers that constitute the content of property corporate law. Their essence is considered through the prism of the objects of civil law in the statics and dynamics of civil turnover. Peculiarities of the legal regime of non-property (organizational) corporate rights are singled out. Their significance for the realization of property corporate rights is described. A list of intangible corporate rights that may be subject to intra-corporate and external corporate turnover has been established.

Section III "Civil law forms of exercising the right to dispose of corporate rights" contains three sections. The essence and content of the corporate agreement as

a new form provided by the legislation for realization of the power to dispose of corporate rights are analyzed.

Attention is paid to the characteristics of the subject of the corporate agreement. Based on the analysis of various scientific views on the understanding of the essence of a corporate agreement and its conditions, the author's position on the place of a corporate agreement in the system of civil law agreements is substantiated. It is established that property and non-property corporate rights can be disposed of on the basis of a corporate agreement. Other types of agreements (transactions) of administrative nature are analyzed, by means of which corporate rights or separate powers that make up their content can be transferred. Contracts (transactions) are singled out, which are a legal form of transfer of exclusively non-property corporate rights and their significance for the realization of subjective property corporate rights. The dissertation is one of the first in Ukraine comprehensive studies of the problems of civil law relations regarding the disposal of corporate rights. As a result of the research, a number of provisions, conclusions and proposals aimed at improving civil law forms of mediation of corporate rights turnover were formulated and substantiated, in particular:

For the first time: 1) the author's definition of the concept of corporate law as an object of civil law turnover is proposed, the content of which consists of property and non-property (organizational) powers. The property component has two components: legal obligation and property law. Their implementation is associated with participation in the authorized capital of the legal entity. Organizational powers are aimed at the realization of property corporate rights through the implementation of administrative transactions and control over the activities of the corporate structure; 2) it is determined that the content of subjective corporate law is: a) the right to act, covering organizational powers; b) the right of property claim, which corresponds to the property powers; c) the right to protection in case of violation of subjective corporate rights; 3) it is proved that the turnover of property corporate rights indicates their ability to be the object of civil law. The following criteria are important for the characterization of corporate rights as objects of civil turnover: a)

legal relationship with the subject of corporate relations; b) the possibility of separation from the subject of corporate relations; 4) it is indicated that it is necessary to distinguish between the term "alienation of property rights" and "transfer of corporate powers". The term "alienation" should be understood as an expression of will aimed at determining the legal fate of corporate law as an object of civil law by transferring it to another person. The transfer of certain powers on the basis of an administrative transaction temporarily transfers certain powers of property and non-property nature, without terminating the subjective corporate law in general; 5) it is established that the legal form of disposition of corporate rights is a corporate agreement and administrative transactions. By its legal nature, a corporate agreement tends to agreements on joint investment activities. The subject of such an agreement is the transfer of corporate rights or certain powers to another person - a party to the agreement or corporation; 6) the classification of agreements and transactions depending on the type and scope of powers transferred on the basis of the will of the subject of corporate relations is proposed.

Improved: 1) the definition of property corporate law, the disembodied nature of which does not allow its transfer as a thing in kind. The object of the transfer will be the powers of a property nature, which pass to the purchaser; 2) understanding the legal nature of non-property (organizational) corporate rights and their role in the implementation of property subjective corporate rights; 3) the concept of the method and limits of corporate authority. Restrictions may be established by the constituent documents of the corporation or local acts adopted by the bodies of the corporation in accordance with their powers or by the general meeting of participants of the corporation; 4) determination of the property component of corporate law, which is characterized by the following features: a) belong to the entity whose share is defined in the authorized capital of the legal entity; b) property corporate rights arise in relation to the corporate economic structure; c) the exercise of corporate rights is associated with participation in the authorized capital of a legal entity of the corporate type; 5) the concept of a corporation, which should be understood as a legal entity whose authorized capital is divided into shares or is a share owned by one founder,

created for profit (income) with its subsequent distribution among the founders (participants) in the form of dividends and management on a corporate basis in proportion to the size of the share in the authorized capital.

The following were further developed: 1) the concept of division of subjective corporate rights into property and non-property (organizational); 2) understanding the content of subjective corporate law; 3) provisions on the peculiarities of foreign and intra-corporate turnover of corporate powers as objects of civil rights; 4) provisions to clarify the list of essential conditions that constitute the content of the corporate agreement. The results of the dissertation can be used in further research of legal forms of corporate rights; improvement of corporate legislation; in the development of constituent documents of corporate legal entities; corporate dispute resolution; in the preparation of textbooks and manuals, for lectures and seminars on the subject "Civil Law of Ukraine", "Legal regulation of investment activities", "Corporate Law" and scientific and practical comments on the laws governing corporate relations.

Keywords: corporate agreement, administrative transaction, property corporate rights, non - property corporate rights, turnover of corporate rights, corporation.

List of publications of the applicant on the topic of the dissertation:

in which the main scientific results of the dissertation are published:

1. Сосула О.О. The legal nature of corporate rights. Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic" №889, series: legal sciences, issue 17. Lviv, 2018. P. 100-105.

2. Sosula O.O. Legislative regulation of a corporate agreement in Ukraine. Enterprise, economy and law. 2020. №7 (293). Pp. 56-61.

3. Sosula O.O. Turnover of non-property (organizational) corporate rights. Actual problems of jurisprudence. Issue №4. Ternopil, 2020. S. 77-89.

4. Sosula O.O. The content of the corporate agreement: civil law aspect. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). №4 (32), 2020. R. 177-184.

which certify the approbation of the dissertation materials:

1. Сосула О.О. Property component of corporate rights. Proceedings of the XVI International Scientific and Practical Conference "Corporate Law of Ukraine and the European Union: Novelties of Legislation" Educational and Scientific Law Institute of Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk - P. 153-157.

2. Sosula O.O. The concept of corporations as a subject of civil law. Collection of scientific works on the materials of the XVII international scientific-practical conference "Legal protection of corporate rights under the laws of Ukraine and the European Union" Educational and Scientific Law Institute of Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk - P.201-206.

3. Sosula O.O. Forms of corporate agreements under the legislation of Ukraine. Current issues of the rule of law in the current formation of civil society in Ukraine: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, Kharkiv, June 26-27, 2020, 2020. P.55-60.

4. Sosula, O. Corporate rights as an object of civil turnover. Problems of state formation and protection of human rights in Ukraine :: Materials XXV report. scientific-practical Conf., Feb. 7-8. 2019 / LNU named after I. Franko. Jurid. fact; heads. ed. VM Burdin. - L led: L led. nat. Univ. Ivan Franko, 2019. - Part 1 Appendix. - P. 39-41.